NOVEMBER 1962

In en Om

het Humanistisch Verbond

MEDEDELINGEN VOOR DE SYMPATHISANTEN

Redactie en administratie: Oudegracht 152, Utrecht, Tel. (030) 10163-29563, Giro 304960

L.S.

In de afgelopen maanden hebben er in de humanistische wereld twee gebeurtenissen plaats gevonden, die bijzondere aandacht vroegen. Dat was in de eerste plaats het congres van de Internationale Humanistische en Ethische Unie, dat begin augustus in Oslo gehouden werd èn de oprichting van het Centrum voor Humanistische Vorming in oktober l.l. Aan beide zaken wordt in dit blad aandacht besteed.
Aangezien wij vermoeden, dat onze sympathisanten ook belangstelling hebben voor die sector, die met de naam geestelijke verzorging wordt aangeduid, drukken we een verkort verslag af van de commissie, die met de leiding van dit werk is belast. En omdat deze arbeid gefinancierd wordt uit de vrijwillige bijdragen, die de Stichting Steunfonds Praktisch Humanisme bijeen brengt, geven wij ook hiervan het laatste nieuws.

VERWAARLOOST U DE KINDEREN?

Misschien had u me ook al willen vragen hoe ik het in Oslo gevonden heb. Dat is tenminste wat iedereen van me weten wil, vooral sinds de T.V.-uitzending daarover van half augustus. Nu, het was inderdaad een belangrijke gebeurtenis in de Humanistische wereld: het derde internationale humanistische congres begin augustus in Oslo. Het was een feestelijk Congres, met veel ongedwongen samenzijn; vooral dank zij de opmerkelijke gastvrijheid van de Noren. Maar er is ook hard gewerkt, speciaal in de vergaderingen van het algemeen bestuur, de werkgroepen en de rapporteurs. Ik geloof dat er een belangrijke stap gezet is op de weg naar consolidatie van de internationale humanistische beweging en naar overeenstemming en wederzijds begrip.
Maar de heer Bijleveld heeft anderhalve maand geleden al over het congres gesproken en ik ben niet van plan dat allemaal nog eens te gaan herhalen; al zou er nog heel wat belangwekkends te vertellen zijn over de persoonlijke contacten daar; vooral met mensen uit andere werelddelen, zoals Z.O. Azië, Afrika en Zuid-Amerika. Maar ik wil één uitzondering maken en wel voor de presidente van het Amerikaanse Humanistische Verbond, the American Humanist Association. Dat is mrs. Vashti McCollum. We knipperen al even met de ogen als we horen, dat ze vroeger beroepsdanseres is geweest. Ik knipperde tenminste. Naar onze zwaarwichtige begrippen gerekend, verwachten we geen danseres als presidente van een humanistische beweging. Maar laat ik er dan maar direkt aan toevoegen, dat ze ook een universitaire graad heeft behaald in de politieke wetenschappen. En daarbij heeft ze niets van haar niet geringe charme verloren. Dat hebben de TV-kijkers onlangs kunnen vaststellen.
Toch is Vashti McCollum in de Verenigde Staten noch als danseres, noch als wetenschappelijke figuur bekend, maar om iets heel anders: dat is wat de Amerikanen genoemd hebben de „one woman's fight for religious freedom", de strijd van één vrouw voor godsdienstige vrijheid. Maar verstaat u dit niet verkeerd: het ging hier om de vrijheid niet godsdienstig te zijn. Als moeder heeft Vashti McCollum gestreden voor het recht haar kinderen niet naar de verplichte godsdienstlessen op school te zenden. Nu neemt men in de Verenigde Staten de scheiding tussen Kerk en Staat heel nauwkeurig en het resultaat van Vashti McCollums actie door alle gerechtelijke instanties heen was dan ook dat het Amerikaanse Hooggerechtshof haar in het gelijk stelde. De openbare school kan niet de verplichting opleggen godsdienstlessen te volgen. De beslissing daarover berust bij de ouders in Amerika. En hier ook.
En daarmee ben ik dan meteen bij het onderwerp beland, waarover ik u vanmorgen spreken wilde: De openbare school en de verantwoordelijkheid van de ouders. Er zijn onder de voorstanders van het bijzonder onderwijs wel lieden, die menen dat de openbare school eigenlijk de school is voor de onverschilligen. Dat zou dan dus de school zijn voor kinderen, waarvan het de ouders niet schelen kan in wat voor sfeer de kinderen opgroeien. Misschien zagen zij wel graag dat de openbare school iet of wat kleurloos en sfeerloos zou zijn, om te gemakkelijker te kunnen volhouden, dat alleen de bijzondere school een eigen karakter heeft. En in elk geval kan zo licht het misverstand ontstaan, dat wie zijn kinderen naar de openbare school stuurt, hun opvoeding verwaarloost.
Vandaar de ironische vraag in de titel van mijn toespraakje vanmorgen. Verwaarloost u

soms uw kinderen ook? Ik bedoelde daarmee niet op allerlei moeilijke dingen als bijvoorbeeld het nozemprobleem, wat dat ook mag inhouden, maar op de schoolkeuze: Zendt u uw kinderen ook naar de openbare school. En van mij zult u wel willen aannemen, dat ik dat helemaal geen verwaarlozing vind, maar integendeel een heel goed ding. Want voor de voorstanders van de openbare school is dat helemaal geen kleurloze en sfeerloze instelling, maar een ontmoetingspunt voor kinderen uit heel verschillende kring wat maatschappelijke positie, politieke inzichten en levensovertuiging betreft. En dit is op zichzelf al een heel belangrijk en goed ding, omdat de kinderen daar leren dat mensen ondanks alle verschillen echt mens kunnen zijn en dat ze met elkaar en voor elkaar verantwoordelijkheid kunnen leren dragen.

Dat is de openbare school als algemene instelling. Want de waarde van de openbare school ligt niet in het feit dat het een overheidsschool is, maar dat het een algemene school wil zijn, dat wil zeggen een school niet voor één overtuiging, maar voor allen. Een dergelijke algemene school is het beste middel tegen de verzuiling, omdat ze beoogt de kinderen op te voeden in een geest van onbegrensde medemenselijkheid over alle verschillen heen. Zij draagt de naam „algemeen" met recht, als men daaronder verstaat de openheid voor alle rangen en standen, overtuigingen en inzichten. En laten we elkaar goed begrijpen. Dat gaat niet zozeer om de kinderen die er komen — want ook de meest verzuilde instelling staat open voor allen — maar het gaat om de geest waarin de school zelf werkt. De algemene school eerbiedigt de uiteenlopende overtuigingen van de ouders en tracht als het goed is, de verschillende overtuigingen gelijkelijk tot hun recht te doen komen.

Nu is dat makkelijker gezegd dan gedaan. Bij het onderwijzen en leren op zichzelf is het mischien nog niet zo moeilijk, maar daar doorheen speelt het opvoeden. En nu zijn we het er mischien wel over eens, dat we de kinderen willen opvoeden tot menselijkheid en medemenselijkheid, maar dat heeft voor de christen een heel andere achtergrond dan voor de humanist. En christen en humanist drukken dat ook ieder op zijn wijze uit. Welnu, de algemene school geeft hun ten volle het recht daartoe. En dat niet alleen: zij meent het zelfs. Zij meent dat de kinderen door de lessen heen ontdekken, dat een mens met de levensvragen klaar moet komen en dat wij mensen verschillende antwoorden hebben op die vragen. Zij meent dat degenen die in die school les geven en leiding geven volledig zichzelf zijn. Zo verschaft de algemene school het kind de bouwstenen om later zelfstandig een levensovertuiging op te bouwen. Maar ook het besef dat de opvoeder in zijn werk heenwijst naar een op eigen wijze beleefde menselijkheid.

Ik heb de stellige indruk dat de kerken in het algemeen aan deze opvatting nog niet toe zijn. En toch hangt daarvan de toekomst af van een werkelijk levende algemene school; ja zelfs de toekomst van een werkelijk gemeenschappelijk leven van de natie. Intussen hebben de kerken mijns inziens terecht de mogelijkheid om aan de algemene school godsdienstles te geven aan wie daarvan gediend zijn. Er is weinig op tegen de ouders die vinden dat hun kinderen daar „iets" van moeten weten, die mogelijkheid in de school te bieden. Daarmee erkent de school opnieuw dat de levensovertuiging ook in de schoolopvoeding een rol speelt. Maar dat geldt dan niet alleen voor de ouders die katholiek, orthodox, protestants of vrijzinnig godsdienstonderwijs wensen. Er is niet in te zien waarom het niet op dezelfde wijze zou gelden voor ouders die humanistisch vormingsonderwijs wensen. Dat heeft zijn eigen karakter; het wil de leerlingen niet tot humanistjes stempelen, maar ze iets leren omtrent de grote levensovertuigingen, ook omtrent het christendom en ze de levensvisie van volwassen humanisten doen ervaren om ze te helpen hun eigen weg te vinden.

Maar nu is het merkwaardige dat dat nog steeds op grote weerstanden stuit bij grote delen van de christelijke meerderheid. Mag een christelijke staat daaraan meewerken, vragen velen. Maar ik betwist dat onze staat christelijk zou moeten zijn, ik ontken, dat hij dat in feite is en ik zie niet in dat zelfs een christelijke staat de niet christenen het recht zou moeten ontzeggen ook in de school hun eigen leven te leiden. Na heel wat discussies is het er in de Mammoetwet dan ook eindelijk van gekomen: humanistisch vormingsonderwijs heeft nu ook zijn plaats in de wet gekregen op overeenkomstige wijze als het godsdienstonderwijs.

Maar er is natuurlijk weer een discriminatie toegepast. Godsdienstonderwijs wordt gegeven op initiatief van de kerken; humanistisch vormingsonderwijs moet gevraagd worden door de ouders. Dat is weer één van die plagerijen waarmee de confessionele partijen de heiligheid van God tot uitdrukking menen te moeten brengen. Maar zakelijk hebben we daar niet zoveel tegen. Want we zouden dit vormingsonderwijs niet willen geven, als we niet wisten dat vele ouders dit voor hun kinderen wensten. Zouden wij niet in staat zijn voor onze oudere kinderen op te komen, als ze de leeftijd hebben bereikt dat humanistisch vormingsonderwijs iets voor ze betekenen kan? Daaraan twijfel ik niet. Daarom is dezer dagen opgericht het Centrum voor Humanistische Vorming, waarbij allen zich kunnen aansluiten (voor *f* 3,75 per jaar) die dit humanistisch vormingsonderwijs willen bevorderen.

Het Centrum voor Humanistische Vorming zal de vormingsleiders moeten opleiden, methoden uitwerken en een program ontwikkelen en vooral de ouders in de gelegenheid moeten stellen hun wensen kenbaar te maken. Wij zijn er van overtuigd, dat dit initiatief velen uit het hart gegrepen is en dat om te beginnen duizenden zich zullen aanmelden. Want vele buitenkerkelijken weten dat hun buitenkerkelijkheid niet „niets" is, maar een bewuste keuze voor een zinvol en verantwoord leven. Humanisme is een poging om de medemenselijkheid in het menszijn te grondvesten en in een chaotisch en overweldigend bestaan opnieuw een zin te leggen. We zouden onze kinderen inderdaad verwaarlozen, als we ze daar niet iets van zouden laten zien. Zonder ze te dwingen. En dat niet alleen in het gezin, maar ook in de school.

J. P. VAN PRAAG

IHEU-OSLO 1962

Het derde internationale congres van de International Humanist and Ethical Union, van 2 tot en met 7 augustus in Oslo gehouden, is voorbij. De deelnemers zijn weer teruggekeerd naar hun woonplaatsen, verspreid over alle werelddelen. En ook de toegewijde medewerkers, die twee jaar lang aan de voorbereidingen van dit congres in Oslo hebben gewerkt, zullen inmiddels weer hun normale bezigheden in het bedrijfsleven of op het bureau van het Humanistisch Verbond in Utrecht hebben hervat.
Maar dit betekent niet, dat daarmede ook de werkzaamheden, die de humanistische beweging in Noorwegen heeft verricht, als louter historische feiten in de boeken zullen kunnen worden opgetekend. Integendeel, het Oslose congres heeft een aantal concrete resultaten opgeleverd, die deze bijeenkomst boven het niveau van de gebruikelijke congressen hebben uitgetild en die tevens een omvangrijk werkprogramma voor de komende jaren vormen.
Daar is in de eerste plaats een congresresolutie, waarin goedkeuring wordt gehecht aan het besluit van de raad van bestuur van de I.H.E.U., dat inhoudt het verlenen van steun aan de „Freedom from Hunger Campaign", zoals die is opgezet door de Voedsel- en Landbouworganisaties van de Verenigde Naties. De leden-organisaties van de I.H.E.U., in Oslo vertegenwoordigd, hebben op zich genomen deze Anti-hongercampagne in hun programma's van actie voorrang te verlenen. „Wij begroeten het initiatief van de F.A.O. als een kenmerkend voorbeeld van humanistische activiteit", zo wordt in de resolutie gezegd, „en wij hopen, dat organisaties en personen, die binnen het kader van deze campagne werkzaam zijn, de nadruk zullen leggen op het noodzakelijk verband tussen anti-hongercampagne en bevolkingsregeling."
Bij deze steun aan het F.A.O.-project is het echter niet gebleven. Onderzocht zal tevens worden, of de I.H.E.U. niet zelf een positieve bijdrage tot het oplossen van het wereldvoedselvraagstuk kan leveren. Die beslissing is genomen naar aanleiding van een plan van de Radical Humanist Movement of India om een project in dat land uit te voeren in een gebied met 62.000 inwoners. De raad van bestuur heeft opdracht gekregen, te onderzoeken, in hoeverre dit project voldoet aan de voorschriften van de F.A.O. Indien dit onderzoek tot een bevredigend resultaat leidt, zal aan de ledenorganisaties worden verzocht mede te werken aan de verwezenlijking van dit project.
Het congres heeft voorts aandacht besteed aan de politieke vraagstukken, waarvoor de wereld zich op het ogenblik gesteld ziet. Dat gebeurde naar aanleiding van een door het bestuur voorgelegde verklaring aangaande de wereldpolitiek, welk document in het vorige nummer van „Mens en Wereld" is gepubliceerd. In de discussie werden enkele wijzigingen van de tekst voorgesteld, die door het bestuur nog nader zullen worden uitgewerkt. De verklaring zal vervolgens aan de ledenorganisaties worden toegezonden ter nadere bestudering en uitwerking in kleine permanente werkgroepen, in de hoop, dat dit concrete voorstellen voor positieve humanistische activiteit zal opleveren.
In dit verband moeten voorts worden genoemd de werkzaamheden, die als het ware in de schaduw van het congres zijn verricht door vier kleine werkgroepjes, die zich respectievelijk bezig hielden met groepwerk, maatschappelijk werk, opvoedingsproblemen en public relations. Elk van deze groepjes heeft een rapport opgesteld, dat aan de ledenorganisaties zal worden toegezonden. De werkgroepen zelf zullen in de komende jaren contact blijven onderhouden om de verkregen resultaten nog te verbeteren en eventueel aan te vullen. Op deze wijze hoopt men een doeltreffende uitwisseling van ervaringen op het gebied van de praktische werkzaamheden van humanisten over de gehele wereld in het leven te roepen.
Met de vermelding van deze feiten is in grote trekken wel aangegeven, wat het Oslose congres aan praktische winstpunten heeft opgeleverd. Het geheel overziende mogen we dit bepaald wel indrukwekkend noemen. Maar daarnaast heeft het congres uit de aard der zaak ook nog andere resultaten opgeleverd. Daar waren in de eerste plaats de discussies, zowel in sectiebesprekingen als in plenaire zittingen, van het hoofdthema: „In search of long range goals for ethical humanism", die in hoofdzaak geschiedden aan de hand van twee referaten, „Naar de rijpe persoonlijkheid" van de Indische hoogleraar Sibnarayan Ray en „Naar vrijheid in een georganiseerde wereld" van de hand van de Franse wijsgeer, historicus en socioloog Raymond Aron. Aan de problematiek, die in deze referaten werd aangesneden, is in de afgelopen maanden reeds zoveel aandacht besteed, dat wij daaraan thans gevoeglijk voorbij kunnen gaan. Wij mogen volstaan met als onze indruk te vermelden, dat de uitwisseling van gedachten en inzichten, die tijdens deze discussies heeft plaats gevonden, voor vele congresdeelnemers van grote waarde was.
Van grote, zij het evenwel geheel andere waarde was uiteraard ook de mogelijkheid tot gewoon menselijk contact, dat in ruime mate in Oslo is ontstaan. De omstandigheden

kalender 1963

De kalender 1963 van het Humanistisch Verbond is thans verschenen. De uitvoering is geheel gelijk aan die van 1962. Prijs *f* 2,50.
Uw bestelling zien wij gaarne tegemoet door storting of overschrijving van *f* 2,50 op postrekening no. 30.49.60 t.n.v. Het Humanistisch Verbond, Utrecht. In de omschrijving: Kalender 1963.

werkten dat ook in de hand: de gewone dagelijkse gemeenschappelijke maaltijden, het „festive dinner" op zaterdagavond, de luisterrijke ontvangst door de burgemeester van Oslo gehouden in het stadhuis, de deskundig geleide excursie op de zondagmiddag vormden even zo vele gelegenheden om met „de ander" in contact te komen, zodat ook dit congres zonder twijfel enigszins heeft bijgedragen tot een betere verstandhouding onder de mensen.
Het derde I.H.E.U.-congres is voorbij. De balans kan thans worden opgemaakt. Er kan dunkt ons geen twijfel over bestaan, dat dit congres een batig saldo heeft opgeleverd — althans in ideële zin. Belangrijk is het te kunnen constateren, dat de internationale humanistische beweging in Oslo opnieuw heeft aangetoond een levenskrachtige organisatie te zijn, die nog grote mogelijkheden tot verdere ontplooiing heeft. Het zal zaak zijn om deze mogelijkheden in de komende jaren uit te buiten. Het derde internationale congres zal in dit opzicht een aanzienlijke stimulerende invloed kunnen hebben. Misschien mag men de toetreding van een tweede Australische groep, die tijdens het congres plaats vond, als een eerste stap zien in de richting van een verdere uitbouw van de organisatie. Misschien ook zal de verwezenlijking van het India-project, aangenomen, dat het zich voor uitvoering onder auspiciën van de I.H.E.U. leent, kunnen leiden tot verdere groei in de diepte. Dat zal uiteindelijk de tijd moeten leren.

E. T. HOVEN

---

een katholieke stem over oslo

Over het Oslose congres schreef pater W. Engelen, die er aanwezig was, twee artikelen in De Linie. Wij nemen hieronder een deel uit het laatste artikel in het nummer van 18 augustus over:
„Zeer sterk is op dit congres een appèl gedaan op het persoonlijk zendingsbewustzijn van iedere individuele humanist in zijn eigen omgeving. Bijzondere nadruk werd ook gelegd op werking in lokale kring. De internationale unie zelf heeft zich nog te weinig geconsolideerd en beschikt over te weinig materiële middelen om zelf projecten ter hand te nemen. Men moet dit congres dan ook niet zien als een werkvergadering waar een concreet programma werd ontwikkeld, maar in de eerste plaats als een gebeurtenis waar humanisten van allerlei richting zich door elkaar hebben laten inspireren en waar overigens een grote stap is gezet naar een hechtere samenwerking tussen de verschillende nationale humanistische organisaties. Overziet men het geproduceerde materiaal, dan valt aan een indruk van vaagheid niet te ontkomen. Enige ontevredenheid over die vaagheid onder verscheidene congresgangers was dan ook wel te constateren. Niettemin zou men zich aan een grove onderschatting van de werkelijke betekenis van deze beweging schuldig maken, indien men uitsluitend op de formele resultaten van deze conferentie zou afgaan.
De vertegenwoordigers van het niet-christelijke humanisme, die hier in Oslo bijeen zijn geweest, vormen een werkelijke geestelijke macht. Zij zijn zich van die macht terdege bewust. Zij schuilt niet in de eerste plaats in de politieke of maatschappelijke invloed van de IHEU, ofschoon deze in verscheidene organen van de Verenigde Naties een niet onbelangrijke invloed heeft; zij schuilt in de eerste plaats in de gedachten die zij vertegenwoordigt. Wellicht mag de Nederlandse situatie hier als voorbeeld dienen: niemand kan immers nog serieus volhouden, dat het Humanistisch Verbond met zijn twaalfduizend leden alleen maar zich zelf vertegenwoordigt.
Het zwaartepunt van de IHEU ligt thans nog in de verschillende nationale organisaties, met onderling zeer verschillend karakter, er is echter een onmiskenbare ontwikkeling naar wederzijdse integratie, en een congres als dit is uitermate geschikt gebleken om die integratie in versneld tempo te doen voortgaan.
Wij menen, dat er voor ons katholieken alle reden is om ons terdege op dit betrekkelijk nieuwe verschijnsel te bezinnen. Dat wil in de eerste plaats zeggen, dat wij een open oog moeten hebben voor het feit van de zich organiserende buiten-christelijke wereld als zodanig.
De stem van dit humanisme wordt gehoord, of wij het willen of niet, in Nederland, in Europa, maar ook in Afrika en Azië. In de tweede plaats betekent dat, dat vroeg of laat het christendom dit humanisme zal ontmoeten en dat het slagen van die ontmoeting ook voor het christendom van verstrekkende betekenis zal zijn. Hier en daar is de confrontatie al in volle gang, maar zij zal, wellicht binnen korter tijd dan wij nu durven denken, van mondiale betekenis zijn.
En tenslotte de vraag: zijn er geen elementen in dit humanisme, die ook voor de christen inspirerend kunnen werken? Wie geeft ons de garantie, dat al het goede in de mensheid alleen in het christendom volledig tot ontplooiing gekomen is?
Na dit congres, waar men ernstig getracht heeft inhoud te geven aan de idee van de broederschap van alle mensen, zijn wij er eens te meer van overtuigd, dat bij alle verschillen van inzicht, hoe fundamenteel ook, de wereld behoefte heeft aan werkelijke solidariteit van alle constructieve krachten, die zij op dit moment in zich bergt".

RAPPORT
HUMANISME EN
OPVOEDING

Zo juist verschenen
de 2e herziene druk van deze brochure
De prijs is f 0.95
U kunt deze bestellen bij het
Centraal Bureau
Humanistisch Verbond
Oudegracht 152 - Utrecht
Giro 304960

geestelijke verzorging

Ook dit keer blijkt uit het jaarverslag van de Centrale Commissie Geestelijke Verzorging (C.C.G.V.) over 1961 duidelijk, hoe belangrijk en uitgebreid dit deel van het werk geworden is. Niet alleen dat het aantal raadslieden toeneemt (er waren o.a. 46 plaatselijk geestelijke raadslieden in 35 gemeenschappen, t.o. 36 in 27 gemeenschappen in 1960), er zijn inmiddels ook nieuwe medewerkers verschenen, zoals naast de PGR een medewerker voor de geestelijke verzorging en hoofdcontactpersonen.

Dat dit een belangrijke verzwaring van de taak van de topraadslieden betekent, is duidelijk. Men moet met meer mensen contact onderhouden, er zijn een groter aantal gevallen die besproken dienen te worden, maar er moet ook meer scholing plaats vinden. In het verslagjaar werd, net als in 1959 een raadsliedencursus gehouden, waarbij op drie zaterdagen achtereenvolgens door Pols, Schonk en d'Angremond de problemen en methodiek van de geestelijke verzorging resp. onder gedetineerden, in arbeiderskampen en in en vanuit de gemeenschappen werden behandeld. Tenslotte vond er een forum plaats onder voorzitterschap van Van Praag.

De ziekenbezoeksters hadden hun gebruikelijke bijeenkomst in november in het Erasmushuis, waarbij bijzonder de nadruk viel op het bejaardenvraagstuk. Inleider was hier de bekende gerontoloog dr. Van Zonneveld. Het ziekenbezoek in de ziekenhuizen blijft nog steeds een zorgenkind, ten eerste door het gebrek aan medewerking van vele directies, aan de andere kant, doordat in tal van gevallen verzuimd wordt mede te delen, dat iemand in een ziekenhuis is opgenomen. De verzorging in de arbeiderskampen vertoonde een verdere teruggang als gevolg van de gunstige conjunctuur, waardoor minder kampen in gebruik zijn. In het verslagjaar had men in deze sector te kampen met een reeks van moeilijkheden die o.a. bestonden uit de ongunstige subsidieregeling voor de IJsselmeerpolders en de andere maatstaven, die door het betreffende departement voor het werk in het gebied van de Deltawerken zijn aangelegd. Bovendien was de topraadsman Schonk helaas door ziekte enige maanden uitgeschakeld.

De verzorging in de Inrichtingen voor Justitie neemt nog steeds toe, zodat eind 1961 aan 831 aanvragen van gedetineerden voldaan moest worden. (In 1957 waren dit er 549, in 1958 676, in 1959 717, in 1960 744). Een uitbreiding van het aantal raadslieden was dan ook noodzakelijk, zodat eind 1961 51 vrijwilligers ter beschikking stonden. Ook hier blijft sprake van tegenwerking en bijzondere maatregelen t.a.v. de buitenkerkelijke gedetineerden, hetgeen betekent, dat honderden zonder enige geestelijke verzorging blijven.

Ook aan emigranten en gerepatrieerden werd aandacht besteed, al gaat het hier niet om grote aantallen. Het werk van de Telefonische Hulpdienst in Amsterdam kwam op gang, terwijl in tal van andere steden voorbereidingen getroffen werden. De Stichting Humanistische Correspondentiekring voor Huwelijkscontacten kon met haar werk starten, terwijl de Bureaus voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden de normale aandacht vroegen.

Wie het verslag van de Commissie grondig doorleest en iets weet van de hoeveelheid werk die door een groot aantal vrijwilligers en enkele functionarissen verricht wordt, kan zich alleen maar verbazen over de snelle ontwikkeling van de arbeid op het gebied van de geestelijke verzorging en hopen, dat ook de leden er wat meer belangstelling voor krijgen dan tot nu toe het geval is. Eigenlijk moest een dergelijk verslag aan elk lid worden toegezonden en in de kring van de gemeenschap worden besproken, dan zou men ook begrijpen, waarom de Stichting Steunfonds Praktisch Humanisme voortdurend er op uit is, haar inkomsten te verhogen.

Rede en Religie in het Humanisme

In de tweede helft van november 1962 verschijnt bovengenoemd boek. In deze uitgave is er naar gestreefd de verschillende opvattingen die zich binnen het humanisme over deze onderwerpen voordoen, tot hun recht te laten komen.

Formaat 15x23 cm. - Omvang ca. 250 pag.s

Prijs f 9.90

U kunt dit bestellen door overschrijving op giro 30.49.60, t.n.v.

Centraal bureau Humanistisch Verbond
OUDEGRACHT 152 – UTRECHT

MELDT U AAN ALS DONATEUR VOOR HET CENTRUM VOOR HUMANISTISCHE VORMING

Bijdrage *f* 3,75 per kalenderjaar. Gironummer 60.84.68 ten name van Centrum voor Humanistische Vorming. Secretariaat: Oudegracht 152 te Utrecht.

humanistisch centrum mens en wereld

In het jaarverslag over 1961 van deze stichting lezen we o.m.:
In het verslagjaar werden de bestaande activiteiten van het Humanistisch Instituut voor Sociologisch Onderzoek, de Humanistische Pers- en Documentatiedienst en de ontmoetingsbijeenkomsten voor buitenkerkelijken voortgezet.
Het Instituut voor Sociologisch Onderzoek maakte goede vorderingen met het breed opgezette onderzoek naar de aard van de buitenkerkelijkheid en het proces der ontkerkelijking. Men hoopt eind 1962 het rapport gereed te hebben.
Een soortgelijk onderzoek zal worden aangevat in de streek van de Zuiderzeepolders in samenwerking met de Sociologische afdeling van de Directie Zuiderzeepolders en onder wetenschappelijke supervisie van prof. dr. H. C. J. Duyker.
Medewerkers van het Instituut nemen deel aan het Amsterdamse bejaarden-onderzoek en een jeugdonderzoek in Rotterdam.
Van de Pers- en Documentatiedienst verschenen weer 11 nummers. De persconferentie van het Humanistisch Verbond op 11 februari werd zeer goed bezocht. Voor het internationale humanisme werd van de zijde der bladen grote belangstelling getoond. Van de persconferentie verschenen in 28 dagbladen en alle edities van Het Vrije Volk verslagen. Ook de afzonderlijke jubileum-vieringen ondervonden van de kant van de pers grote interesse.
De Persdienst verzorgde in 1961 viermaal de rubriek „Humanistisch Nieuws" voor de uitzendingen van de Wereldomroep.
In Geleen en Vlaardingen werden gespreksbijeenkomsten voor buitenkerkelijken gehouden, waarvoor veel animo bestond. Met dit werk zal op ruimer schaal worden verder gegaan.
Bij het Centrum zijn aangesloten Humanitas, het Humanistisch Verbond, de Stichting Bureaus voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden, de Humanistische Stichting Huisvesting Bejaarden, het Humanistisch Thuisfront, de Weezenkas en de Humanistische Werkgemeenschap in de Partij van de Arbeid.

Stichting Steunfonds Praktisch Humanisme

Het steunfonds zet zijn aktiviteiten met grote regelmaat voort. Per 1 november ll. bedroeg het saldo *f* 88.000,— afkomstig van plm. 6500 contribuanten.
Aan deze resultaten is het te danken, dat het Humanistisch Verbond per 1 januari 1963 de eerste full-time plaatselijke geestelijke raadsman heeft aangesteld. Zijn standplaats is Rotterdam.
Opnieuw heeft het Steunfonds een belofte ingelost. Het heeft er nog meer op de lippen. Of het ook die kan houden hangt af van het aantal contribuanten.
Opvoering van het aantal contribuanten is niet moeilijk, als we maar in staat zijn vrijwilligers aan te trekken, die bereid zijn enige tijd en energie aan het Steunfonds te geven. Ook ten aanzien van dit punt heeft de ervaring ons optimistisch gestemd.
Voor de vakanties vroegen we een aantal gemeenschappen ons dit najaar te helpen bij het verspreiden van ruim 200.000 circulaires. Het verbaasde ons niet, maar we zijn er toch wel dankbaar voor, dat de gemeenschappen Almelo, Amsterdam, Assen, Deventer, Emmen, Enschede, Groningen, Haarlem, Hengelo, Leeuwarden, Rotterdam, Vlaardingen en Zwolle onmiddellijk positief reageerden.
De werkgroepen van deze gemeenschappen zijn nu druk bezig; in Haarlem stelde de H.J.G. zich bovendien beschikbaar. In Vlaardingen kreeg men de beschikking over een machine om de circulaires machinaal te vouwen.
Haarlem zorgde nog voor een extra verrassing. Daar is kortgeleden een toneelgezelschap opgericht dat naar alle waarschijnlijkheid mede voor het Steunfonds gaat werken.
Er is leven in de brouwerij; enthousiasme en vertrouwen bij steeds meer mensen. Dat is nodig, want de eerste full-time plaatselijke raadsman in Rotterdam zal graag reeds in 1963 met collega's uit andere plaatsen over de opbouw van dit belangrijke werk willen overleggen.
Kwam u er dit jaar niet toe een bijdrage over te maken? Geeft niets. U kunt het alsnog doen door uw gift te storten op

giro 6168 t.n.v.

Stichting Steunfonds Praktisch Humanisme te Amersfoort